

ζώμαστε ἂν ἔλειπε ἡ πολύμηνη διδασκαλία καὶ ἐτοιμασία τῆς παραστάσεως αὐτῆς, σὲ ποὺ θέαμα, εἴτανε δυνατό νὰ βοηθοῦμε μπροστά. Ὅμως εἴχαμε τὴν ἀπαιτήσιν ἀπὸ τὴν τέτοια διδασκαλία, νὰ συγκρατήσῃ τοὺλάχιστο κάποια τάξιν καὶ ἐνότητα ἠθολογίας πού ἔλειπε, καὶ περισσότερο μάλιστα στὸ χορὸ πού ἀποτελοῦσαν οἱ γυναῖκες τοῦ παλατιοῦ, οἱ γέροντες, καὶ στὴν ομάδα ὅσων υποκριθῆκανε τὶς Ἑριννύες. Οἱ θεατὲς μπροστά σ' αὐτὰς ἀντὶ νὰ νοιώσουν αἰσθημα φόβου καὶ τρόμου, γελοῦσαν ἀδιάκοπα μὲ τὴν κομικὴ τους ἐμφάνισιν.

Ἡ Κλυταίμνηστρα, πού μόνῃ της γεμίζει τὴν πρώτη τραγωδία, τοῦ «Ἀγαμέμνονα», διεκρινεὺτῆς ἀπὸ τὴν δεσποινίδα Κοτσάλη, καὶ μ'ὅλο τὸ χάρισμα τῆς καλῆς φωνῆς της, μὲ κάμποιον μονοτονία. Ὁ χαρακτήρας τῆς τραγικῆς βασιλίσσας, εἶναι βέβαια σκληρὸς καὶ ἀλγιστος, μὰ ἔρχονται στιγμὲς πού ἡ υποκρισία τῆς ἀνάγκη νὰ φανερωθῇ μὲ ὅλο τὸ ὄψος μιᾶς τρυφερότητας καὶ ἐνὸς ἐλέους, καὶ ἄλλοι μὲ τὸν κοινὸν τρόπο τῆς συνειδήσεως. Τέτοια εἶναι ἡ στιγμή πού φάνει ἀπὸ τὴν Τροία στὶς Μυκῆνες ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ξεσπᾷ ἡ ψεύτικη χαρὰ τῆς ἀπιστίας. Τέτοια ἡ στιγμή, πού δικαιολογεῖ, μπροστά στὸ χορὸ, τὸ κακούρηγμα, σὺν ἐκδίκηση ἐνάντια στὸν ἀντρά της, γιὰ τὴν ἀπὸ μέρος τοῦ θυσίου τῆς ἀγαπημένης της Ἰριγένειας. Ἡ στιγμή, πού μπροστά στὸν Αἴγιστο, θριαμβευτὴ ὕστερ' ἀπὸ τὸ ἔγκλημα, πού αὐτὸς δὲν εἶχε τὸ κουράγιο νὰ κάμῃ, ξυπνᾷ ἡ συνειδήσὶς της: «Φτάνουνε πιά οἱ σφοδρές. Ἄς μὴ χυθῇ ἄλλο αἷμα!» Χρυσὴ ἀνθρώπου πού ἀνακουφίζει τὸ θεατὴ. Κι ἄκόμα ἡ στιγμή πού σέρεται ἀπὸ τὸν Ὁρέστη στὸ θάνατο: «Στάσου, γιέ μου. Σεβάσου παιδί μου, αὐτὸ τὸ στήθος πού πίνου τοὺς τόσες φορές κοιμήθηκες, ἀπ' ὅπου ρούφηξες μὲ τὰ χεῖρά σου τὸ μητρικὸ μου γάλα... Σ' ὄλ' αὐτὰ μιὰν ἀλλαγὴ τοῦ τόνου τῆς ψυχρῆς περηφάνειας ἔπρεπε νὰ γίνῃ φανερό.

Ὁ Ὁρέστης πάλι, πού μόνος του γεμίζει τὰ ἄλλα δύο μέρη τῆς τριλογίας, δὲ βοήθη τὸν ἀξιο τεχνίτη στὴν ἐρμηνεία τοῦ κα. Ροζάν. Γιατὶ θὰ μπορούσε ν' ἀπατηθῇ κανεὶς, ἡ θέρη νὰ εἴτανε πιδ ζωντανὴ στὴν ἀρχὴ τῆς δευτέρας τραγωδίας, σὺν αὐτὸς πρωτοφανερωμένος, παραγγελλόμενος ἀπὸ τὸν θεὸν Ἀπόλλωνα γιὰ τὴν ἐκδίκηση, πού τοῦ φαίνεται ἄκόμα πιδ δέμα, μόλις βλέπει τὸ ἔνοχο παλάτι, τὸν τάφο τοῦ μεγάλου του πατέρα, πού πίνου τοὺς ξεσποῦν οἱ κατῶρες τῆς Ἠλέκτρας γιὰ τοὺς ἀτιμώρητους, καὶ τὰ κλύματά της γιὰ τὸν ἀδικωχάμενο γονιὸ της.

Μὰ καὶ κατόπι, πού ὁ χαρακτήρας τοῦ Ὁρέστη ξετυλίγεται σὲ τόση συνθετικὴν, μὲ τὸ πάλημα τῆς συνειδήσεως του καὶ τὸ δισταγμὸ πού δομᾷζει πρὶ δόση τὸ ἴδιο του χέρι τὸ θανατηφόρο χτύπημα στὴ μητέρα του, μὲ τὴ βαθεῖα φωνὴ πού ὀλοένα τὸν τρομάζει ὕστερ' ἀπὸ τὸ φόνο, — δὲν μπόρεσε ὁ ἠθολογὸς νὰ μεταδώσῃ τὴ φρεσὴ καμίας τραγικῆς στιγμῆς του, στοὺς θεατὲς.

Οἱ ἄλλοι, ὅσοι παίξανε τοὺς ρόλους τῆς Κασσάντρας, τοῦ Αἴγιστου, τοῦ Ἀπόλλωνα, τῆς Παλλάδας, μὰς δείχναν πὼς δὲν ψυχολογήσε καθέννας χωριστὰ τὸ μέρος του, γιὰτὶ δὲν ἐννόησαν τὸ σύνολο, καὶ ἄκόμα πὼς ὁ κα. Οἰκονόμου δὲν ἔχει πιά τὸ ζήλο ἢ τὴν θέλησιν νὰ διαλέξῃ τοὺς ἱκανοὺς, ἂν ὑπάρχοντε, γιὰ τέτοιους θεατρικοὺς ἄθλους, ἀλλιώτικα νὰ μὴν τοὺς καταπιάνεται. Νομίζουμε πὼς θὰ μπορούσε ἡ ἀρχὴ τοῦ Θεάτρου τοῦ Ὀδείου, νὰ μὴν εἴτανε τόσο ἀστοχῇ. Ἐν' ἄλλο ἔργο, εὐκολότερης ἀπόδοσης καὶ ἐρμηνείας, δια-

λεγμένο βέβαια μὲ αὐστηρὰ φιλολογικὸ ἐνδιαφέρον, θὰ βοηθοῦσε περισσότερο τὰ πρῶτα βήματα.

Μὰ εἴτανε γράφτὸ, φαίνεται, ἡ καθαρῶς αἰσθητικὴς μετάρρησις τοῦ κα. Σοτηριάδου, ἀληθινὴ ἀισχυλικὴ Ἑριννύς, νὰ καταδιώξῃ, δίχως ἀντιστοίχον, τοὺς ἐχτελεστὰς καὶ τὸ περιβόλλο, πού τὴ φανέρωσαν.

ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ

Ἐπὶ γὰρ. — Μὰ καὶ τὸ Ὀδεῖο ἀποφάσισε νὰ πᾶ γιὰ τὸ θέατρο τοῦ στοιχείου ξένα ἀπὸ τὸ δραματικὸν τοῦ Σχολεῖο, ἔλπε, νομίζουμε, τὸ διπλῆμα νὰ γίνῃ μὲ μεγάλη προσοχὴ, γιὰ νὰ μὴν ἀρῇ ἀχρησιμοποίητος ἡ θολογία μὲ τάλαντο μὲ σπουδὴ καὶ μὲ ἄρση ἀντίθετη, πού δείχναν στὸ θέατρο ἀληθινὴ εὐλάβεια μὲ ὅ,τι καταπιαστὴν ἔνε ως τότε. Τέτοια εἶναι ἡ καὶ Θεὸν Ἀγαποῦντο, π.χ. ἄσια δραματικὴ τέχνη, πού τὸ παράδειγμα τῆς θὰ εἴτανε ζωντανὴ διδασκαλία στοὺς νέους ἐρασιτέχνες τοῦ Ὀδείου. Καλὲς εἶναι οἱ θεωρίαι, μὰ ἡ σιγὴν χρειάζεται πρῶτα — πρῶτα πράξις καὶ τὴν πράξιν αὐτὴν, νομίζουμε πὼς τὸ Ὀδεῖο δὲ θὰ θελήσῃ νὰ τὴν ἀρνηθῇ στοὺς μαθητὰς του. Ὑπάρχει καιρὸς νὰ συμπληρωθῇ τέτοιες πωλύειρες.

P. Γ.

ΣΤΙΧΟΙ ΣΕ ALBUM

Στὸ μαγετικὸ τοῦτο βιβλίον κἀνέβα
ὁ πνεύμα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀρετῆς!
Κι ἐπ' αὐτὸ τῆς ἀγάπης τὰ μέλη,
κατέβ' ἀπ' ἐκείνης τῆς μαγετικῆς!
(Μετάφραση Β.)

A. de Lamartine

Ο ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

Σ ὁ Ἀμερικανικὸ περιοδικὸ «Century», ὁ Σεβαστὸς Γκαβὼν Ντοῦφου δημοσιεύει μὲ μελέτη μὲ τὸν τίτλο «Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία καὶ ὁ πόλεμος», πού ἡ πιστὴ περίληψίς της μορεῖ νὰ δατυθῇ μὲ τὰ λόγια τοῦ: «Ἡ θρησκεία δὲ θὰ εἶναι ποτὲ πιά ὅ,τι ἦταν ἴσως τὰ χιεῖς. Ἀπὸ δὲ μπόρεσε νὰ προσπαθῇ πρὸς τὴν τρωτονομίαν συνθήκες ἔχασε τὴν ἐπίδρασίν της καὶ θὰ τὴ χάσῃ ἀκόμη περισσότερο, ἀνίσως καὶ δὲν κατορθώσῃ νὰ ἐπιφελῇ τὴς εὐκαιρίας πού τῇ παρουσιάζονται. Ἡ νοσηρικὴ τῆς Ροδαντικῆς ἐκκλησίας δὲν εἶναι ἀντιθέτῃ ἰδέα τῆς χριστιανικῆς τοῦ χριστιανισμοῦ. Ἡ ὁδοδὴ ἐκκλησία φωνοῦν πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν ἀνίκητη καὶ ἀνίκητη στὴ ζωὴ τῆς Αὐτοκρατορίας. Καὶ νὰ τοῦ σὲ μὴ ἀντιθέτῃ ἔπεισιν σὺν χάρειντος πύργου. Στ. 1917 οἱ Ἀγγλοὶ ἐργάται: ἐπὶ ὅ,τι ἀπὸ τὴν αὔξησιν τοῦ μεροκάματός τους — πρὸς σπῆσιν ἀπὸ 500 ἑκατομ. δολλάρια. Αὐτὸ θὰ εἴη ὅ,τι αὔξησιν ἡ εὐθυμία τους καὶ ἡ πιθανότητα μιᾶς καλλίτερης ζωῆς. Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ στὶ Ἑνωμένες Πολιτεῖς. Κ' εἶσι ὁ πόλεμος, πού εἶναι ἕνα κακό, ἔφερε καὶ κάποιο καλό, μὰ ἡ ἐκκλησία δὲν τὸ σιγιστῇ κατέ. Κ' ὅμως ἡ χριστιανικὴ θρησκεία εἶναι θρησκεία τὸν φτωχὸν καὶ τὸν ταπεινόν. Ἡ σῆσις τοῦ Ποπα καὶ τὸν Ἑνωμένων Ἑρασιτῶν ἀντίκρου σὺν πόλεμο ἀδίκησιν ἐπίσης τὴ θρησκείαν. Εἶναι καιρὸς πιά ν' ἀφίσουμε τὴ θρησκευτικὴν τοικότητα, πού πρέπει νὰ παραχωρήσῃ τὴ θέσιν της: στὴν «πνευματικὴν τιμότητα.» Ὅταν ἑκατομῶν Ἀμερικανῶν στρατιωτῶν θὰ ξαναγυρῶν στὴν Ἀμερικὴ, δὲ θάφισουν τὸν αἰσὸ τους νὰ παρασυρῇ, ὅπως πρὶν, πρὸς μιὰ θρησκείαν, πού ἀδύνατη νὰ πολέμησιν τὸ κακὸ στὴ γῆ τούτη, ἀναβίλλει τὴ σωτηρία καὶ τὴν ἐκπαιδύσιν τὸν σφοδρὸν γιὰ τὸν ἄλλον κόσμον. Ὅπως οἱ πολιτικοὶ ἐπιθυμοῦν ἕνα μέλλον, ὅπου δὲ θὰ ὑπάρχῃ πόλεμος, ὅπου οἱ δικαιοσύνη θὰ λύουν τὶς διαφορὰς τῶν ἔθνων. ἔτσι καὶ ἡ ὁργανωμένη χριστιανισμὸν πρέπει νὰ ξαναμῇ στὴ ζωὴ μὲ ζωντανὴ πνευματικὴ ἀρχή, πού δὲ θὰ ἐπιτρέψουν πιά νὰ εἶναι «κουρελόχατα» οἱ σταθερὲς συνθήκες τῶν ἔθνων. Γιὰ νὰ μωρεθῇ ὁ χριστιανισμὸς νὰ ξαναγεννηθῇ πρέπει νὰ διώξῃ ἀπὸ τὴν περιοχὴν τοῦ ὅ,τι εἶναι ἐξουσία καὶ νὰ ἀφίσιν μόνον ὅ,τι εἶναι δίκαιο.»

ΣΤ. ΛΑΜΠΕΤΗΣ